

NORGES HØYESTERETT

Den 14. mai 2021 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Arntzen, Høgetveit Berg og Steinsvik i

HR-2021-1024-U, (sak nr. 21-070129STR-HRET), straffesak, anke over kjennelse:

A (advokat Hilde Charlotte Sjølett)

mot

Påtalemyndigheten (politiadvokat Sonia Gupta Nerhus)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder begjæring om forsvarerbytte og omberamning av straffesak.
- (2) A, født 00.00.1978, er tiltalt for overtredelse av straffeloven 1902 § 219 og straffeloven 2005 § 282.
- (3) Ved oversendelsen av tiltalebeslutningen til tingretten 21. september 2020 opplyste påtalemyndigheten om at A «ønsker oppnevnt Advokat Zulifaqar Munir som forsvarer». Den 30. september 2020 begjærte A advokat Marie Sølverud oppnevnt som forsvarer. Ved Nedre Romerike tingretts brev 6. oktober 2020 ble hovedforhandling berammet til 5. januar 2021. Advokat Sølverud ble oppnevnt som forsvarer av tingretten 6. oktober 2020.
- (4) I prosesskriv 4. januar 2021 oppga advokatfullmektig Tonje Skarra at hun «møter i retten på vegne av advokat Sølverud» og ba om utsettelse av saken fordi hun hadde blitt syk med symptomer på covid-19. Hun opplyste at advokat Sølverud var opptatt og ikke kunne møte. Det synes så å ha skjedd et skifte av forsvarer, til advokatfullmektig Per Simen Løken fra samme firma, slik at saken kunne gå likevel. I e-post 5. januar 2021 opplyste derimot aktor at hun hadde blitt syk, og ba om utsettelse av saken. Tingretten avlyste hovedforhandlingen.
- (5) Ved tingrettens brev 14. januar 2021 ble hovedforhandling berammet til 19. mai 2021. Advokatfullmektig Løken ble oppnevnt som forsvarer.
- (6) Ved brev 18. mars 2021 begjærte advokat Hilde Charlotte Sjølett seg oppnevnt som forsvarer, og ba om omberamning av saken fordi hun er opptatt i en annen straffesak.
- (7) Ved Nedre Romerike tingretts beslutning 8. april 2021 ble begjæringen om omberamning og forsvarerbytte ikke tatt til følge.

- (8) A anket tingrettens beslutning til lagmannsretten. Eidsivating lagmannsrett forkastet anken i kjennelse 5. mai 2021.
- (9) A har anket til Høyesterett. Hun gjør gjeldende at avslaget er et angrep på hennes rett til en rettferdig rettssak. Det er vist til at det ikke skyldes henne at det har gått lang tid i saken. Advokat Sølverud hadde lovet å føre saken selv, men overlot den til en advokatfullmektig i samme firma. Advokatfullmektigen ble syk, og saken ble da overlatt til en ny advokatfullmektig, som A ikke er tilfreds med. I støtteskrivet fra advokat Sjølett er det påpekt at tiltalte bare har byttet forsvarer én gang, da hun byttet fra advokat Munir til advokat Sølverud. Det var ikke i tråd med avtalen at advokatfullmektigene Skarra eller Løken skulle prosedere saken. Nå er det en ny fra advokatfirmaet Sølverud, advokatfullmektig Mona Kristin Berg, som er satt til å forsvare tiltalte. Heller ikke dette er i tråd med avtalen med Sølverud. At det har vært en rekke bytter av forsvarere internt i advokatfirmaet Sølverud kan ikke lastes tiltalte. Det følger av EMK artikkel 6 nr. 3 bokstav c og straffeprosessloven § 94 første ledd at en siktet har rett til å la seg bistå av en forsvarer etter eget valg.
- (10) *Påtalemyndighetens* syn er at saken ikke bør utsettes. Det er vist til sakens alder, karakter og omfang.
- (11) I brev til tingretten 12. mai 2021 opplyste advokat Sølverud at advokatfirmaet har et ønske om et internt bytte av prosessfullmektig, og ba om rettens godkjennelse til at klienten representeres av advokatfullmektig Berg.
- (12) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken er en videre anke over kjennelse, hvor ankeutvalget bare kan prøve lagmannsrettens saksbehandling og generelle lovtolkning, jf. straffeprosessloven § 388 første ledd. Når det gjelder forholdet til Grunnloven og Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK), kan ankeutvalget også prøve den konkrete rettsanvendelsen, men ikke lagmannsrettens bevisbedømmelse.
- (13) Anken angir ikke ankegrunner eller påstand, men anførslene retter seg blant annet mot lagmannsrettens subsumsjon etter EMK artikkel 6.
- (14) EMK artikkel 6 gir rett til en rettferdig rettergang. Herunder har siktede i straffesaker rett til å forsvare seg med «rettslig bistand etter eget valg», jf. nr. 3 bokstav c. Retten til å la seg bistå av en forsvarer etter eget valg på ethvert trinn av saken følger også av straffeprosessloven § 94 første ledd.
- (15) Prinsippet om fritt forsvarervalg gjelder også ved bytte av forsvarer, jf. Rt-2007-54 avsnitt 8 med videre henvisninger.
- (16) I straffeprosessloven § 102 første ledd tredje punktum er det bestemt at forsvareren som siktede har fremsatt ønske om, skal oppnevnes. I § 102 første ledd fjerde punktum begrenses retten til fritt forsvarervalg, ved at «en annen forsvarer likevel kan oppnevnes dersom den ønskede forsvareren vil føre til forsinkelse av betydning for saken». Relevante momenter i denne vurderingen er angitt i Ot.prp. nr. 66 (2001–2002) side 132–133:

«Momenter ved vurderingen er hensynet til andre siktede i samme sak, den fornærmede, siktedes personlige forhold og overholdelse av internasjonale forpliktelser. Av betydning er det også om den siktede har brukt forsvareren tidligere i saken, for eksempel i forbindelse med varetekt eller i en tidligere rettsinstans. Videre må retten vurdere hvor lang forsinkelse oppnevning av den forsvareren siktede ønsker, vil føre til. Det bør også

legges vekt på om påtalemyndigheten har forsøkt å reservere tid før saken ble sendt til domstolen. I avveiningen vil retten alltid måtte legge vekt på at det frie forsvarervalg er et sentralt prinsipp i norsk rettspleie.»

- (17) I praksis fra Høyesterett har forsinkelser fra seks uker til to måneder medført at siktedes foretrukne forsvarer ikke ble oppnevnt, se HR-2018-1992-U avsnitt 17. I den saken ble imidlertid en forsinkelse på minimum tre måneder, sannsynligvis mer, godtatt av utvalgets flertall etter en konkret vurdering av retten til fritt forsvarervalg.
- (18) Den ønskede forsvareren i denne saken oppga i e-post 23. mars 2021 at hun kunne stille til hovedforhandling fra 26. til 29. april, samt hele uke 18 og 19. Aktor og bistandsadvokaten kunne ikke møte ved disse tidspunktene. Tingretten har angitt at omberammelse mest sannsynlig vil føre til at saken må behandles etter rettsferien, som vil si en forsinkelse av saken i minst tre måneder. En slik forsinkelse er i utgangspunktet et tungtveiende argument mot oppnevning av ny forsvarer og medfølgende omberamning, særlig siden det vil bli den andre omberammelsen i saken.
- (19) Ankeutvalget mener imidlertid at det må ha vekt at den ønskede advokaten kunne stille til hovedforhandling på et tidligere tidspunkt, og at det ikke skyldes henne at utsettelsen blir så lang som minst tre måneder hvis saken må omberammes, jf. HR-2018-1992-U avsnitt 20 og Rt-2009-417 avsnitt 21.
- (20) Tingretten og lagmannsretten har vektlagt at tiltalte allerede har benyttet seg av retten til å velge og skifte forsvarer. Ankeutvalget bemerker at det er kun er advokat Sølverud det finnes en bekreftelse fra A på at hun ønsket som forsvarer etter at tiltalebeslutningen ble sendt til tingretten. Advokat Munir har vært oppnevnt under etterforskningen, men A begjærte advokat Sølverud oppnevnt kort tid etter at saken innkom tingretten, og før den var berammet. At A ble bistått av flere forsvarere under etterforskningen, som varte i over to år, kan ikke tillegges avgjørende vekt.
- (21) Når en advokatfullmektig opptrer i medhold av domstolloven § 223 første punktum, er det fremdeles prinsipalen som er forsvarer, ikke fullmektigen. Av Ot.prp. nr. 3 (1999–2000) side 60–61 følger det at forsvareroppdraget er personlig, og at en advokat som er oppnevnt forsvarer bare unntaksvis kan la fullmektigen møte for seg under hovedforhandlingen. Dette må i så fall avklares med klienten. Tingretten var innstilt på å la advokatfullmektigene Skarra og Løken møte uten egen oppnevning eller avklaring fra A. At tingretten deretter valgte å oppnevne advokatfullmektig Løken uten å innhente bekreftelse fra A om at dette var noe hun selv ønsket, kan ikke vektlegges i hennes disfavør. A kunne nok foretatt et bytte på et tidligere tidspunkt, men hennes ønske om å bytte forsvarer er basert på hennes opplevelse av det arbeidet advokatfullmektigen utførte i en barnevernssak som han også tok over. A kan følgelig ikke lastes for ikke å ha fremsatt begjæringen tidligere.
- (22) Det siste som har skjedd i saken er for øvrig at advokat Sølverud har bedt om «rettens godkjenning til at klienten representeres av advokatfullmektig Mona Kristin Berg». Det forholdet at det er foretatt ytterligere et internt bytte, kun én uke før hovedforhandlingen, og uten at A har bedt om eller samtykket i det, styrker As manglende tillitt til advokatfirmaet.
- (23) Hensynet til de fornærmede, som er tiltaltes barn, veier ikke tungt mot omberamning når de på grunn av sin lave alder har vært i tilrettelagte avhør og dermed ikke skal avgi forklaring under hovedforhandlingen.

- (24) Ankeutvalget mener at tingretten og lagmannsretten ikke har tillagt hensynet til fritt forsvarvalg tilstrekkelig vekt, og at deres avgjørelser derfor bør oppheves.
- (25) Avgjørelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens kjennelse og tingrettens beslutning oppheves.

Borgar Høgetveit Berg
(sign.)

Wenche Elizabeth Arntzen
(sign.)

Kine Steinsvik
(sign.)